

TRENCAR UNA LLANÇA

per j.b. xuriguera

EM deixeu trencar una llança? Ho faré tímidament, amb tots els respectes i sense ànim de ferir ningú.

Em sembla que el vaixell de les nostres activitats literàries i artístiques navega enmig d'unes aigües tèrboles i confuses. S'ha anat imposant un criteri particular en les diverses manifestacions de l'art en general, destrossant tot allò que era, fins ahir, acceptat com un fruit depurat i noble de l'esperit, i en el seu lloc hem vist instal·lar-se una concepció nova de les coses. La joventut, en termes generals, ha accedit a aturar el ritme vell i ha posat en joc una màquina de sorpreses.

El teatre, la poesia, la novel·la, la pintura i la música ens són oferts amb uns vestits nous, llampants i florits, algunes vegades atrevits de forma, recolzant-se més aviat en els mots, els colors i els sons per ells mateixos, que no pas en les idees, en la bellesa i en l'harmonia.

La creació es basa avui, tot sovint, en una paraula freda, un estirabot o un crit. L'esforç per crear bellesa es veu arraconat com un sentiment malalís i digne de compassió.

Podriem dir que la novetat ha vençut el passat, que l'art només té audiència en el públic si porta cabells llargs i minifaldilla. Verdaguier i Guimerà són considerats com unes entelèquies. La conferència de Dalí a l'Ateneu ha fruitat espènerosament.

Mentre la poesia es mostra agosarada de mots, el teatre és qualificat d'absurd i els pintors ens inviten a reflexionar profundament davant una ratlla o una taca de color, únics elements que ens ofereixen. Ens veiem submergits en una boira de prestidigitació i d'illusionisme. L'art sembla reposar en uns jocs de mans de saló o en un gran castell de focs d'artifici.

Ens explicariem les causes? Fent un esforç veiem que la joventut cerca nous camins, objectivament i sense gaudi espiritual. La contemplem inconformista, desfeta per la guerra, protestant contra l'ordre tradicional, en oposició als pares i en un moviment de revolta contra l'art.

La joventut ha volgut alliberar-se de tot, de la llei, del costum i del ritme, mirant només pel present. El bagatge cultural d'ahir li pesa i vol oblidar-lo. Desitja inventar-ho tot, partir de zero una altra vegada, com si el món comencés avui. En poques ocasions com aquesta hem vist un trencament absolut entre dues generacions. ¿Vindrà un dia el geni que sabrà concretar tots aquests elements dispersos, o bé es perdran els esforços com un foc d'encenalls?

Fins ara hem contemplat sorpresos l'espectacle curiós que ens ofereix la nova onada artística. En la poesia s'ha imposat una concepció curiosa. Ja no es lluita per la forma, la riquesa de la paraula s'ha exhaurit, els motlles s'han abandonat i ara la veiem caminar lliure, sense mètrica ni rima, fregant els temes i cercant una barreja d'elements, el resultat de tot el qual en fa, moltes vegades, unes obres grises i inintel·ligibles. Això sense aturar-nos a observar els

mots gruixuts o bé una pobresa de llenguatge esbalaïdora. És una moda jove i agosarada que ha esbandit el prestigi del nostre patrimoni, una mena d'antipoesia que es reparteix a ella mateixa els certificats de suficiència.

El teatre (però, en resta encara?) ha obert els braços a l'avantguarda estrangera. Tots els aires de novetat travessen els nostres escenaris. ¿S'han acabat els escriptors de la terra? ¿No som capaços de produir una obra meritòria? En aquest aspecte som dignes de plànyer. Algú ha dit que el teatre català era mort i ningú no s'aixeca per a contradir aquestes paraules.

La novel·la continua essent el gènere més conreat. Tenim escriptors notables però també la malaltia ha fet, aquí, estralls. Els concursos ens ofereixen gairebé sempre mediocritats. Poques vegades podem llegir una novel·la de qualitat. Fora d'un grup d'escriptors que mantenen dignament aquesta branca de la literatura, no podem fer sinó enyorar els Bertrana, Puig i Ferrer, Santamària, Llor, Maseres, etcètera.

La pintura ens ha ofert els exemples més extrems d'allunyament de la idea de l'art que ha existit en els homes. Mauriac digué un dia que Picasso havia destruït la pintura. Però no és fàcil de creure que un home pugui matar un art, perquè el sentiment artístic és innat en l'home i té valors universals.

I la música moderna? Podem cercar-hi gaires qualitats?

Ara, nosaltres no creiem, malgrat tot, que el mal sigui irreparable. L'ànima humana és sensible a l'art, que consisteix a crear bellesa. Aquesta crisi general serà, potser, com la tramuntana empordanesa que remou la pols i deixa després l'aire net i el cel clar.

La joventut tornarà, de segur, a retrobar-se. Hi ha símptomes evidents que ho demostren. Esperem que deixarà abandonats els instruments del desori i es llançarà amb entusiasme a recuperar el temps perdut, i realitzarà la missió que li pertoca, la qual no és altra sinó fer la fusió amb la generació anterior i presidir l'evolució natural del pensament. En aquesta tasca, les arts s'hi troben incloses, i la consciència del nou artista es manifestarà a través de les directrius eternes, que són l'amor, la fe i l'entusiasme en l'obra. La seva base serà l'esforç creador, l'originalitat renovadora i la recerca de la bellesa i la perfecció.

És l'únic camí que l'home pot seguir, comptat i debatut, sincerament i amb dignitat.

Ens resistim, encara, a acceptar les conclusions severes de l'acadèmic francès Jules Romains, quan protesta contra la malaltia que s'ha apoderat de totes les arts: pintura, arquitectura, escultura, poesia, cinema, novel·la...

Però no podem, tanmateix, evitar de reflexionar-hi seriosament.